

Atskaite par dalību COPA-COGECA un EK darba grupā

Graudaugi, eļļas augi un proteīnaugi

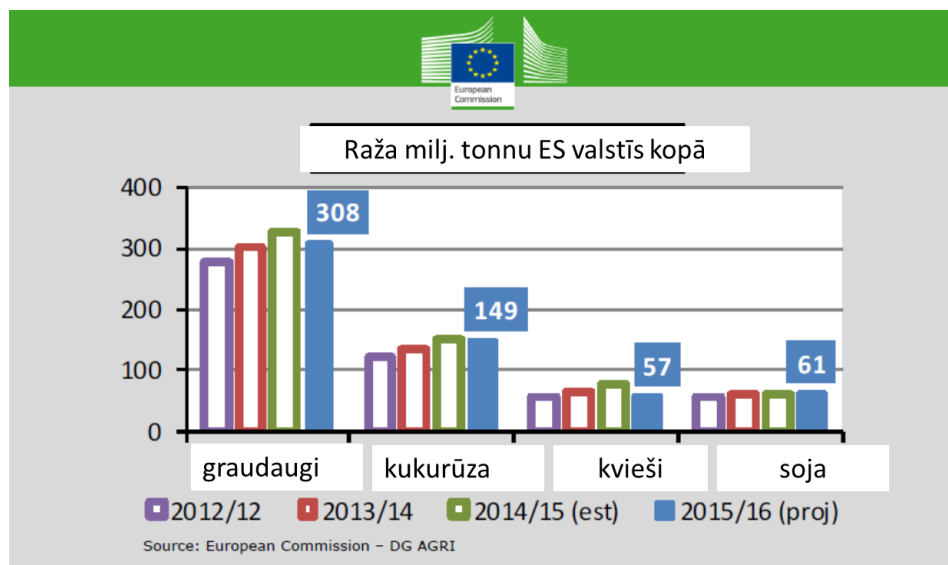
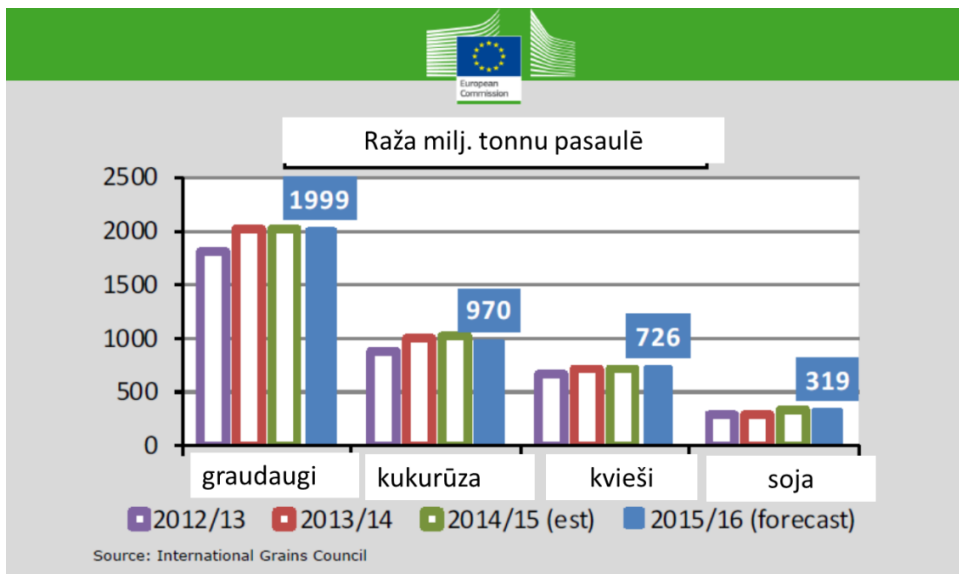
26.-27.11.2015. Briselē

1. Tirgus situācija ES

ES dalībvalstīs 2015. gada graudaugu kopražā tiek prognozēta lielāka nekā iepriekš. Daudzas valstis, tāpat kā Latvija, ziņo par rekordlielu graudu kopražu. Arī Lielbritānija un Īrija, kas pirms ražas bija skeptiskas par graudaugu ražību, ir sasniegušas lielāku apjomu, kā tika prognozēts.

Lielbritānijā 2015. gadā sasniegti jauni ražības pasaules rekordi. Ziemas kvieši kādā saimniecībā nokulti 16.5 t/ha (Lincolnshire) un pēc pāris nedēļām šī rekordraža nedaudz pārsniegta ar 16.52 t/ha (Northumberland). Savukārt ziemas rapsi kādā saimniecībā nokūlusi 6.7 t/ha.

Kopējie graudaugu un sojas ražošanas apjomi ES un pasaulē un to prognozes attēloti šajos grafikos:

2. Neonikotinoīdi

Saistībā ar šobrīd neskaidro nākotni ar neonikotinoīdu grupas darbīgo vielu lietošanu kultūraugu kodināšanā, COPA-COGECA veic pētījumu 6 dalībvalstīs (Vācija, Somija, Francija, Portugāle, Rumānija, Zviedrija un Liebritānija), lai noskaidrotu ekonomisko ietekmi, kas radies vai var rasties ilgākā laika posmā, aizliedzot šīs vielas.

COPA-COGECA šobrīd strādā pie datu un viedokļu apkopošanas, lai sagatavotu ziņojumu iesniegšanai EK. Visās monitoringa valstīs ir ievērojami pieaudzis piretroīdu (kontakta iedarbības insekticīdu) insekticīdu apstrāžu skaits, lai cīnītos ar stublāju spradzi, krustziežu spradzi u.c. kaitēkļiem. Nav noslēpums, ka pret šo darbīgo vielu grupu jau tagad visā Eiropā daudziem kaitēkļiem ir izstrādājusies rezistence un ir domājams, ka šis process tikai turpināsies.

Divi gadi, kas tika doti, lai veiktu un iesniegtu jaunus zinātnisko pētījumu rezultātus, ir ļoti īss laiks un visticamāk, ka lēmums par darbīgo vielu (imidacloprid, thiamethoxam, clothianidin) pagaidu aizliegumu tiks pagarināts. Tāds noskaņojums vismaz valda pēc lielākā skaita valstu pārstāvju domām. Īpaši daudz pētījumu jomā ir darījusi Lielbritānija un Vācija, bet laiks ir bijis pārāk īss, lai būtu būtiski rezultāti, ko iesniegt EK.

Skatoties uz kopējo rapšu platību ES dalībvalstīs, nav redzamas būtiskas izmaiņas, bet, ja aplūko tās valstis, kurās vasaras rapsis aizņēma būtisku daļu no kopējā rapšu platības, var redzēt lielākas izmaiņas. Piemēram, Zviedrijā vasaras rapšu platības samazinājušās no 40 000 ha uz 4 600 ha. Arī Latvijā kopējā rapšu platība no aptuveni 120 000 ha samazinājusies uz 88 000 ha, samazinoties tieši vasaras rapšu platībām.

3. Selekcijas metožu izvērtējums

EK šobrīd izvērtē 12 jaunās kultūraugu selekcijas metodes, lai konstatētu vai kādu no tām var uzskatīt par ģenētiskās modifikācijas veidu. Tas tiek darīts, lai juridiski korekti interpretētu šīs metodes, kuras jau faktiski lieto jaunu šķirņu radīšanai. Tās valstis, kur bioloģiskā lauksaimniecība sastāda būtisku daļu no visas ražošanas (piemēram, Austrija 20%), uzstāj, lai tiktu veikta arī faktiskā šo metožu inventarizācija.

4. Mikotoksīni

Ir novērojama tendence, ka it īpaši kukurūzas ražā, var atrast arvien lielākus aflotoksīnu un mikotoksīnu daudzumus. Tas īpaši attiecas uz ES dienvidu valstīm. Mikotoksīnu saturs bieži vien ir sastopams arī citu graudaugu ražā, it īpaši kviešos un miežos. Šobrīd ES darbojas regula 466/2001, kas nosaka maksimāli pieļaujamais mikotoksīnu daudzums pārtikas un lopbarības graudos un regula 1881/2006, kas nosaka maksimāli pieļaujamais aflotoksīnu daudzums.

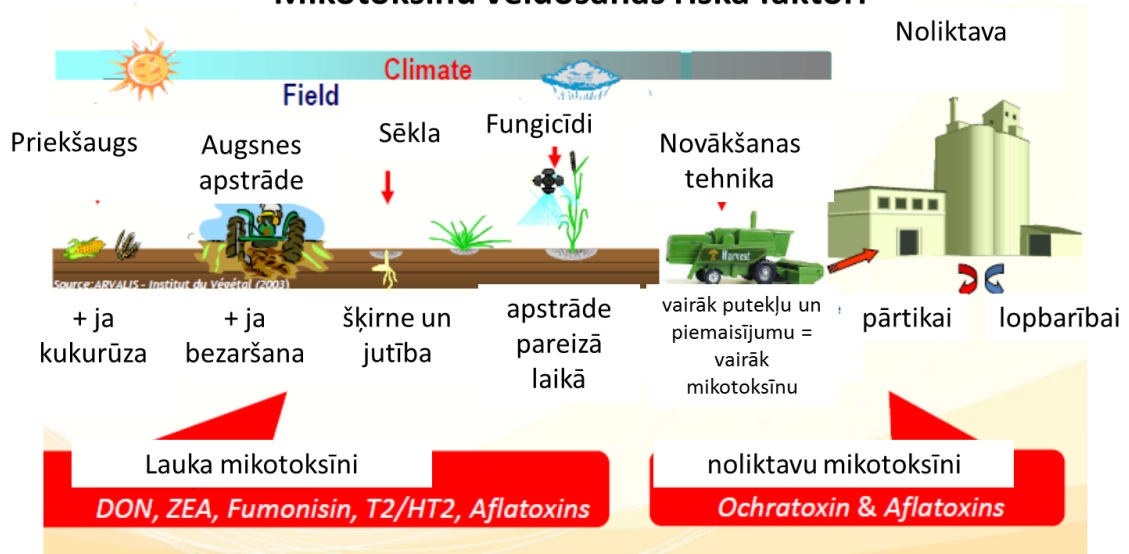
Konferencē 2015. gada 5. jūnijā Milānā, kuras galvenā tematika bija tieši mikotoksīni graudaugu ražā, tika nolemts nosūtīt Eiropas Komisijai konferences rekomendācijas. Galvenais ieteikums ir palielināt ieguldījumus pētniecībā, lai labāk saprastu mikotoksīnu attīstību un radītu inovatīvas metodes kā cīnīties pret to palielinātu veidošanos graudaugu ražā. Iespējams, ka nākotnē ES tiks ieviesti jauni, stingrāki mikotoksīnu pieļaujamie daudzumi ražā.

Arī Latvijā būtu ieteicams veikt pētījumus šajā sakarībā, jo palielinoties kukurūzas platībām, kā arī arvien vairāk lietojot minimālās augsnes apstrādes tehnoloģijas un arī pateicoties klimata izmaiņām, ir iespējams, ka mikotoksīnu problēmas pārtikas un lopbarības graudos var skart arī mūsu graudaugu audzētājus. Jau šobrīd ir novērojama pastiprināta vārpu fuzariozes izplatība reģionos, kur vairāk audzē kukurūzu. Ne visi

Fusarium ģints vārpu fuzariozes ierosinātāji ir vienādi bīstami mikotoksīnu veidošanā, bet mums šobrīd trūkst plašāku pētījumu par šo iespējamo problēmu Latvijas apstākļos.

Mikotoksīnu veidošanās riska faktori

5. Graudaugu un eļļas augu audzēšanas tehnoloģiju ietekme uz siltumnīcas gāzu izmešu samazināšanu

COPA-COGECA ir sagatavojusi informāciju par to, kā šobrīd izskatās graudaugu un eļļas augu sektors saistībā ar siltumnīcas gāzu emisijām.

Šobrīd katrs graudaugu hektārs, pateicoties fotosintēzei, piesaista 4-7 reizes vairāk CO₂ kā tiek izlietots to ražošanai. Pēdējos 15 gados tikai pateicoties šķirņu selekcijai graudaugu raža pieaugusi par +15%.

Lai samazinātu siltumnīcas gāzu emisiju, jāstrādā pie precīzākas N mēslojuma izkliedes.

Minimālās apstrādes tehnoloģijām ir pozitīva vai neitrāla ietekme uz šo gāzu emisiju.

Kultūraugu izmantošanai biodeģvielas ražošanai nav palielinošas ietekmes uz šo gāzu emisiju.

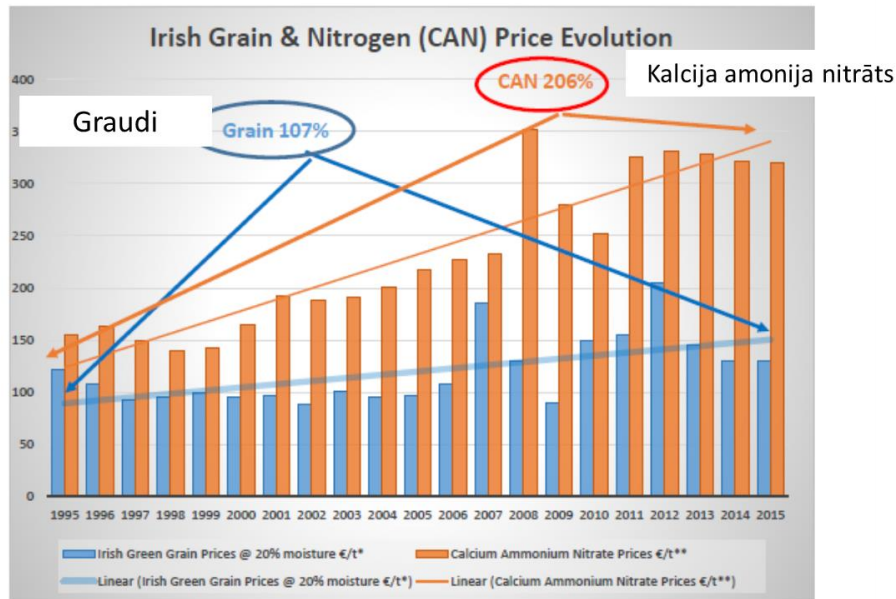
6. Minerālmēsļu tirgus

IFPRI (International food policy research institute) veic pētījumu par ES politiku ietekmi uz reģionālajiem un globālajiem minerālmēsļu tirgiem. Pētījums tiks pabeigts un publicēts 2016.gada janvārī.

Trījas pārstāvji prezentē savu pētījumu par minerālmēsļu tirgu, ko nosauc par nefunkcionējošu jeb funkcionējošu ar traucējumiem (dysfunctional). Itālija, Francija, Lielbritānija un Vācija ziņo, ka arī viņu valstīs ir šī problēma identificēta. Ir konstatēts, ka visi ražotāji un izplatītāji minerālmēsļu cenas tirgū paceļ synchroni. Vislielākās pretenzijas ir par to, cik liela starpība ir izveidojusies starp graudu cenu pieaugumu un minerālmēsļu cenu pieaugumu ilgā laika posmā. Grafikā atspoguļots piemērs cenu pieauguma atšķirībām starp graudiem un minerālmēsliem.

Graudu un minerālmēslu cenu izmaiņas Īrijā 1995-2014

7. Ģenētiski modificētā lopbarība

EK sociālā dialoga darba grupas sēdē vides organizācijas ierosina aizliegt ES ievest un lietot lopbarību, kuras sastāvā ir ģenētiski modificēti organismi. Visvairāk tas attiecas uz ģenētiski modificēti soju, kuru lielos daudzumos Eiropā ievēd no Dienvid- un Ziemeļamerikas. Pret to iebilst praktiski visas pārējās organizācijas – lauksaimnieki, lopbarības ražotāji un sēkludzētāji. Diskusijas ir ļoti emocionālas, praktiski nav iespējams atstāstīt.

8. Cietie kvieši

Eiropas dienvidu valstīs, kur audzē cietos kviešus, īpaši Itālija un Spānija, ļoti vēlas cieto kviešu audzēšanai panākt papildus atbalstu, jo cenas tirgū nav pārāk augstas un ir jāsastopas ar lielu konkurenci ar Tuvo Austrumu valstīm (t.sk. arī Irāna) kā arī ar ASV, kur palielinās cieto kviešu ražošana. Pēdējos gados vērojama tendence cieto kviešu platībām ES samazināties. Itālija, kas ir arī lielākā cieto kviešu patērētāja, lielu daļu no nepieciešamajiem daudzumiem ir spiesta importēt.

Aigars Šutka

Paraksts